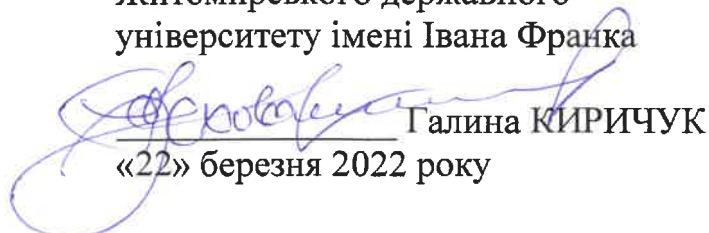

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова приймальної комісії
Житомирського державного
університету імені Івана Франка

Галина КИРИЧУК
«22» березня 2022 року

**ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ
З «ФІЛОСОФІЇ НАУКИ»**

**ДЛЯ ВСТУПУ НА ТРЕТІЙ (ОСВІТНЬО-НАУКОВИЙ) РІВЕНЬ
ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
033 ФІЛОСОФІЯ**

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Спеціальність 033 Філософія третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спрямована на підготовку наукових і науково-педагогічних кадрів, які досліджують загально-теоретичні проблеми наукового розуміння природи, людини і суспільства в їх сутнісних характеристиках. Програма вступного фахового випробування з навчальної дисципліни «Філософія науки» складена відповідно до вимог третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти зі спеціальності 033 Філософія.

Предметом філософії науки є сутність, виникнення і формування, структура та ідеали, норми і цінності, функції та особливості наукових досліджень; вивчення теоретичних засад і практичних форм та методів науково-дослідницької діяльності, що, в свою чергу, базується на світоглядних філософських знаннях про загальні закони розвитку і процесу пізнання реального світу.

Мета вступного іспиту: виявити рівень ознайомлення вступників з методологічними основами науки, безпосереднє знання ними конкретних методик наукових досліджень, їх здатностей й готовності до інноваційної, науково-дослідницької діяльності в галузі гуманітарних наук.

Вступники до аспірантури спеціальності 033 Філософія повинні:

- розуміти предмет, проблематику, функції та значення філософії науки і методології науки;
- характеризувати особливості предмету дослідження філософії науки і методології науки;
- розкривати сутність наукового знання та особливості його осмислення в альтернативних версіях філософії та методології науки;
- знати сутність наукової картини світу, статичних та динамічних законів у науці;
- аргументувати природу, логіку, етапи, форми, методи і засоби наукового дослідження;
- обґрунтовувати теоретико-практичну значущість наукових понять і методологічних принципів;
- розуміти онтологічний та інструментальний сенс основних термінів фундаментальних і прикладних наук;
- розкривати зв'язок філософії науки і методології науки з сучасними формами теоретико-наукової діяльності;
- пояснювати суть, причини і наслідки зміни ціннісних орієнтацій та тенденцій гуманізації сучасного наукового знання;
- розкривати роль науки в цілому і наукових досліджень, зокрема, у вирішенні глобальних проблем сучасної цивілізації.
- розуміти шляхи впливу науки та науково-технічної діяльності на життя соціуму в умовах глобалізації, в тому числі, на формування культури інтелектуальної діяльності.

Програма вступного іспиту до аспірантури за спеціальністю 033 Філософія містить опорні питання навчальних курсів «Історія філософії», «Філософська онтологія», «Філософська гносеологія», «Філософська антропологія», «Соціальна філософія», «Філософія історії».

До програми додається список рекомендованої літератури.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

ПРЕДМЕТ ФІЛОСОФІЇ НАУКИ

Філософія науки як дисципліна. Пізнання в контексті людського існування. Пізнання як спосіб самореалізації людини. Гносеологія (епістемологія) як особлива галузь філософського знання. Основні критерії і проблеми гносеології. Суб'єкт і об'єкт пізнання. Дві концепції пізнавального процесу: пізнання як відображення і пізнання як творчість. Проблема їх синтезу. Знання, його сутність, форми і значущість.

Наукове знання у його формах, зв'язках і відношеннях як безпосередній предмет філософії науки. Особливості предметного поля філософії науки, її концептуальний апарат, функції, цілі та завдання.

Наука в системі соціальних цінностей. Наукова раціональність і гуманістичні цілі науки. Наука як культура і наука як цивілізація. Соціогуманітарне і природничонаукове знання, фундаментальні та прикладні науки у формуванні культури інтелектуальної діяльності. Можливості і межі наукової раціональності, етика науки та соціальна відповідальність вченого.

Наукова картина світу, її функції: картина світу як онтологія, як форма систематизації знання, як дослідницька програма. Операціональні та філософські підвалини науки. Роль філософських ідей і принципів в обґрунтуванні наукового знання.

Філософія науки про соціальний, загальнокультурний і суспільний статус науки в добу глобалізації.

НАУКА ЯК СПОСІБ ПІЗНАННЯ СВІТУ

Наука як об'єкт філософського дослідження. Філософія науки, її предмет та проблематика. Наука як складне системне явище, що потребує філософського осмислення. Філософія науки як галузь пограниччя філософії та конкретного наукового знання. Характерні риси науковості: системність, відтворюваність, детермінованість, доступність для узагальнень та передбачень, проблемність, верифікованість, критичність, орієнтація на практику. Проблеми походження науки та її періодизації. Пліуралізм думок щодо "точки біфуркації" та виникнення науки. Основні періоди в історії становлення та розвитку науки. Об'єкт та предмет філософії науки. Два рівні наукового пізнання: емпіричний та теоретичний. Співвідношення емпіричного та теоретичного рівнів наукового пізнання з чуттєвим та раціональним пізнанням. Єдність та різниця емпіричного та теоретичного рівнів наукового пізнання, їх предмет дослідження.

Структура емпіричного знання. Експеримент і спостереження.

Емпіричні факти. Процедури формування факту. Проблема теоретичної навантаженості факту.

Структури теоретичного знання. Теоретичні моделі як елемент внутрішньої організації теорії. Обмеженість гіпотетико-дедуктивної концепції теоретичних знань. Роль конструктивних методів у дедуктивному розгортанні теорії. Парадигма. Математизація теоретичного знання. Ідеали й норми дослідження та їх соціокультурна розмірність.

ОСНОВНІ ТИПИ НАУКОВОЇ РАЦІОНАЛЬНОСТІ

Наука як тип раціональності Наука і духовна культура. Функції науки в житті суспільства. Підстави науки як система регулятивів, що детермінують мету і способи отримання наукового пізнання, уявлення і розуміння реальності, що вивчається, а також форму і ступінь обґрунтування наукового знання і його включення в людську культуру. Логіко-епістемологічні нормативи науки: опис, пояснення, системність, доказовість та обґрунтованість, евристичність. Соціокультурні норми науки: прагматична, прогностична, експертна. Головні критерії науковості: теоретичність, обґрунтованість, системність, раціональність, верифікація. Критерії науковості як результат історичного розвитку науки та культури. Наукова картина світу як форма систематизації та узагальнення наукових знань. Різновиди наукової картини світу за рівнем узагальнення: загальнонаукова, галузі наук, окремого комплексу наук. Раціональність як здатність упорядковувати сприйняття світу. Наука як особливий тип раціональності. Типи наукової раціональності: класичний, некласичний, посткласичний. Традиціоналістський та технократичний типи розвитку цивілізації та їх базисні цінності. Наукові революції як точки біфуркації в розвитку знання. Нелінійність зростання знань. Селективна роль культурних традицій у виборі стратегій наукового розвитку.

ГЕНЕЗИС І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ФІЛОСОФІЇ НАУКИ

Генезис та становлення теоретичного знання в античній культурі. Формування передумов наукового мислення в середньовічних університетах. Становлення дослідної науки в культурі пізнього Середньовіччя та Відродження. Наукова революція XVI-XVII століть: формування основ математичного природознавства. Раціоналізм та емпіризм як основні філософсько-методологічні програми в науці Нового часу.

Класична наука XVIII-XIX століть. Роль Просвітництва в розвитку науки. Позитивістська традиція в філософії науки: класичний позитивізм і емпіріокритицизм. Проблемне поле та принципіві положення логічного позитивізму та постпозитивізму. Критичний раціоналізм Карла Поппера. Наукові, методологічні та філософські витоки постпозитивізму. Основні принципи і проблематика постпозитивізму. Мислителі постпозитивного напрямку: Томас Кун, Імре Лакатос, Джеральд Холтон, Пол Фейєрабенд. Проблема включення нових теоретичних уявлень в культуру.

Основні напрями розвитку філософії науки в другій половині XX – початку XXI століття: трансформація філософії наукового світоосягнення в умовах глобалізації (феномен технонауки, антропогенний прес на природу, проблеми прогнозування перспектив сучасної цивілізації, деконструкція світоглядного простору тощо).

Постмодерністська філософія науки (методологічний анархізм Фейєрабенда, нарративізм Ліотара, деконструкціонізм Дерріда, евентуалізм Фуко тощо). Від "науки про прості об'єкти" до "науки про складності".

Філософія науки про зв'язок наукового світогляду і технологічного активізму. Принципи плюралізму, еволюціоналізму, деконструктивізму та проблеми інтерсуб'єктивності, мови науки ("світ як текст"), істини наукового знання в сучасній філософії науки.

ПРЕДМЕТ, СТРУКТУРА І ФУНКЦІЇ МЕТОДОЛОГІЇ НАУКИ

Загальне поняття про методологію науки, її предметне поле, призначення та функції. Демаркація понять "логіка", "методологія", "метод", "методика". Співвідношення онтологічного, гносеологічного, епістемологічного та методологічного аспектів наукового знання.

Природа методологічного знання: методологія в широкому смислі; методологія наукового пізнання; методологія наукового дослідження. Рівні сучасної методології: загальнонаукові концепції, філософська методологія (принципи і категорії); загальнонаукові принципи і форми дослідження; конкретно-наукова методологія (методи, прийоми і процедури); методика і техніка дослідження.

Структура наукового дослідження: пізнавальна ситуація, об'єкт дослідження, предмет дослідження, засоби дослідження.

Методологія наукового дослідження: постановка проблеми, побудова і обґрунтування предмета дослідження, побудова теорії, перевірка отриманого результату.

Методологічне значення системного підходу у науковому пізнанні. Два підходи в методології науки: позиція теоретика і підхід експериментатора. Синергетичний підхід в методології науки.

Стадії наукового дослідження (конкретна, конкретно-абстрактна, абстрактна) та етапи розвитку науки: переднауковий як дифузія емпірії і теорії (до XVIII ст.), класичний науковий як диференціація емпірії і теорії (XVIII-XIX ст.), новітній як інтеграція емпірії і теорії (XX-XXI ст.).

Методологія науки про наукове пізнання і його специфічні ознаки, особливості предмета, цілей, засобів, методів; про специфіку суб'єкта наукової діяльності і методологічний зміст відношення "суб'єкт-об'єкт". Емпіричний і теоретичний рівні наукового пізнання, методологічний критерій їх розмежування. Методи і форми наукового пізнання. Науковий метод і методологія науки. Науковий факт, проблема, гіпотеза і теорія як основні форми наукового пізнання. Спостереження, вимірювання, опис, експеримент, моделювання як основні методи емпіричного рівня наукового пізнання. Абстрагування, ідеалізація, аналіз і синтез, індукція і дедукція, аналогія як основні методи теоретичного рівня наукового пізнання.

Основні методи наукового дослідження: аксіоматичний (визнання аксіоми як основи наукової теорії), конструктивістський (побудова символічного конструкту складного теоретичного концепту), гіпотетико-дедуктивний (зіставлення гіпотез з експериментальними фактами для редукування нових знань), прагматичний (досягнення мети відповідно до визнаних цінностей).

Методологія науки і мова науки. Методологічний аспект поділу наук на фундаментальні і прикладні.

Роль наукового дослідження в теоретичній і практичній діяльності людини. Роль методології науки у формуванні культури інтелектуальної творчості, в забезпеченні професіоналізму наукової діяльності. Евристичний потенціал методології науки. Методологія науки і етика науки.

ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ МЕТОДОЛОГІЇ НАУКИ

Методологія науки як філософська проблема. Гносеологія, епістемологія і логіка як теоретичні джерела та основи методології науки. Методологічні традиції та методологічні новації в динаміці наукового знання.

Основні історичні етапи становлення методології науки (Ф. Бекон, О. Конт, Г. Спенсер, Д. Мілль, І. Кант, Е. Мах). Проблеми філософії науки у неокантіанстві Марбурзької (Г. Коген, Наторп, Е. Кассіерер) і Баденської (В. Віндельбанд, Г. Ріккерт) шкіл. Сучасні концепції методології науки (Б. Рассел, М. Шлік, Л. Вітгенштейн, Р. Карнап, Ф. Франк, Ст. Тулмін, І. Лакатос). Концепція наукового знання К. Поппера. Теорія наукових революцій Т. Куна. Методологічний анархізм П. Фейєрабенда.

Наукові революції як перебудова методології науки. Методологія науки на класичному, некласичному та постнекласичному етапах її розвитку (загальна характеристика). Розвиток методології науки в ХІХ столітті. Антропологічні тенденції в методології наукового знання. Проблеми аналізу мови науки. Лінгвістика, позитивізм та їх методологічне значення. Фізикалізація науки: спроби створення уніфікованої науки на базі мови фізики.

Методологія науки в першій половині ХХ століття. Проблеми єдності наукового знання, взаємозв'язку статичних і динамічних законів, наукового опису і наукового пояснення, демаркація науки і метафізики, математики і природознавства, соціогуманітарного та природничо-наукового знання. Проблеми емпіричного і теоретичного обґрунтування науки. Аналіз процедур верифікації та фальсифікації і способів дедуктивно-номологічного пояснення та аргументації. Методологічний зміст семантичної та структуалістської моделей наукової теорії, дескриптивізму і деконструктивізму. Методологія сцієнтизму і антисцієнтизму.

Методологія науки в другій половині ХХ – початку ХХІ століття. Зміна методологічної свідомості сучасної науки. Методологічний сенс епістемологічних понять: "парадигма", "науково-дослідницька програма", "неявне знання", "тематичний аналіз науки", "інтерналізм", "екстерналізм", "кумулятивізм", "еволюційна епістемологія", "наукова раціональність", "несумірність наукових теорій".

Методологія науки про антропологічні основи та соціокультурні параметри сучасного наукового знання. Оновлення методологічної культури під впливом новітніх зрушень в науці (від герменевтичного модерну класичної науки до квантово-релятивістської герменевтики постмодерну, від "наук про прості об'єкти" до "наук про складність"). Синергетика як теорія самоорганізації і як напрям загальнонаукових програм дослідження складних системних утворень.

Методологічне і світоглядне значення діалогізму в сучасному науковому пізнанні; лінгвістична інтерсуб'єктивність і методологічні функції мови науки, сучасні методологічні аспекти вирішення проблеми істинності наукового знання.

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНЕ ЗНАННЯ ТА ЙОГО СПЕЦИФІКА

Суб'єкт соціально-гуманітарного пізнання. Залученість свідомості суб'єкта, його системи цінностей і інтересів до об'єкта дослідження соціогуманітарних наук. Природа цінностей та їх роль у соціально-гуманітарному пізнанні. Ціннісні судження в науці і необхідність "ціннісної нейтральності" в соціальному дослідженні. Позанаукові критерії обґрунтованості наукового знання: принципи краси та простоти в соціально-гуманітарному пізнанні.

Особливості соціально-гуманітарного знання. Типові характеристики соціально-гуманітарного пізнання. Специфіка об'єкту соціально-гуманітарного пізнання. Неможливість сприйняття об'єкту соціально-гуманітарного пізнання безвідносно до суб'єкту пізнання. Проблема генези соціально-гуманітарного знання та його дисциплінарна структура. Роль філософії в формуванні і розвитку соціально-гуманітарного знання. Природа цінностей та їх роль в соціально-гуманітарному пізнанні.

Специфіка суб'єктно-об'єктних відносин і особливості методології соціально-гуманітарного пізнання. Поняття факту в соціально-гуманітарному знанні. Роль мови в розвитку соціального та гуманітарного знання. Традиції, зразки, попереднє розуміння в контексті смислопокладання. Проблема об'єктивності пізнання в соціальних і гуманітарних науках. Співвідношення віри та наукового знання.

Філософія як інтегральна форма соціогуманітарних наук. Специфіка об'єкта і предмета соціально-гуманітарного пізнання. Особливості суспільства і людини, суспільних комунікацій і духовного життя як об'єктів пізнання: різноманіття, неповторюваність, унікальність, випадковість, мінливість. Конвергенція природничого і соціально-гуманітарного знання в неklasичній науці: еволюція і механізми взаємодії.

МЕТОДОЛОГІЯ СОЦІОГУМАНІТАРНИХ НАУК

Класифікація соціогуманітарних наук (за предметом, за методом, за предметом і методом, за науково-дослідницькими програмами). Взаємозв'язок методології соціогуманітарних наук з історією, соціологією науки, соціальною психологією, культурологією, герменевтикою, семантикою, семіотикою, лінгвістикою та іншими.

Емпіричний та теоретичний рівні соціогуманітарного знання. Особливості суб'єкта, об'єкта і результату наукового пізнання в соціогуманітарній сфері. Методологічний аналіз відношення гуманітарного знання з соціальною дійсністю, структури і способів отримання та обґрунтування гуманітарних знань.

Методологічні особливості теоретичного рівня досліджень в гуманітарній сфері (абстракція, ідеалізація, індукція і дедукція, аналіз і синтез, аналогія в соціогуманітарних науках).

Основні сучасні науково-дослідницькі програми в соціогуманітарній сфері. Натуралізм і культуроцентризм в методології соціогуманітарного знання: тенденції поєднання натуралістичного аналізу суспільних макропроцесів з культуроцентристським підходом до вивчення соціальних мікропроцесів. Герменевтика як центр методологічної рефлексії соціогуманітарного знання. Тріада В. Дільтея "переживання - висловлювання - розуміння". Лінгвістичні та герменевтичні підходи до вирішення проблеми єдності когніції та комунікації в соціогуманітарній сфері. Методологічні принципи "Великої науки": універсалізм (узагальнення знань), спільність (відсутність бар'єрів), безкорисливість (цінність істини), організований скептицизм (єдиноавторитетність Розуму і Досвіду), організований лібертизм (свобода мислення).

Комунікативна теорія суспільства і синергетична парадигма як методологічна основа суспільної стратегії людства ХХІ століття.

Проблема істинності і раціональності в соціально-гуманітарних науках: релятивізм, психологізм, історизм у соціогуманітарних науках і проблема істини. Пояснення, розуміння та інтерпретація в соціальних і гуманітарних науках. Герменевтика і коло герменевтики. Текст як особлива реальність і "одиниця" методологічного і семантичного аналізу соціально-гуманітарного знання. Пояснення і розуміння в соціології, історичній, економічній і юридичній науках, психології, філології та культурології. Соціальна верифікація наукового знання в соціогуманітарних науках. Розмежування соціогуманітарних наук на соціальні і гуманітарні. "Суспільствознавство". Дисциплінарна структура і роль соціально-гуманітарних наук у процесі соціальних трансформацій.

МЕТОДОЛОГІЯ ПРИРОДНИЧИХ НАУК

Методологічні особливості наукового пізнання процесів та явищ природи. Взаємозв'язок методології природничих і соціогуманітарних наук. Структура природничо-наукового знання в його синхронному та діахронному аспектах. Значення методології природничих наук у формуванні та виборі способів та напрямів орієнтації людини у світі, характеру діяльності у взаємодії з довкіллям, досягненні гармонії з природою. Визначення можливостей, меж та перспектив застосування природничо-наукового знання. Роль методології природничих наук у формуванні наукової картини світу та її вплив на визначення стилю наукового мислення.

Модернізація методології природничих наук в контексті розвитку квантово-польової мікрофізики, синергетики, нерівноважної термодинаміки, Nonlinear science (нелінійної науки), Computer science (інформатики), молекулярної біології, а також індустрії нано-біо-геномо-нейро-інформаційно-

комп'ютерних супертехнологій. Методологічне значення нелінійного мислення в постнекласичному природознавстві.

Поняття методологічної культури природничо-наукового дослідження. Методологічний зміст Nonlinear science (нелінійної науки) як програми загальнонаукових і природничо-наукових досліджень.

Методологічні аспекти зростання взаємодії природничих наук, посилення інтеграції природничо-наукового знання, зміни його ціннісних орієнтацій в контексті гуманізації природознавчої теорії та практики.

Методологічні можливості природознавства у вирішенні теоретичного і практичного аспектів глобальних проблем сучасної цивілізації.

ФІЛОСОФСЬКА РЕФЛЕКСІЯ СУЧАСНОГО ЕТАПУ РОЗВИТКУ НАУКИ

Головні характеристики сучасного етапу розвитку науки. Наукові революції як "точки біфуркації" в розвитку знання. Типи наукових революцій: глобальна, комплексна, науково-технічна, інформаційно-технологічна. Три глобальні наукові революції. Нелінійність росту наукового знання. Наука в контексті сучасної цивілізації. Сцієнтизм та антисцієнтизм. Наука та паранаука. Комп'ютеризація науки, її проблеми та наслідки. Роль науки в подоланні сучасних глобальних криз.

Головні характеристики сучасної (постнекласичної) науки. Сучасні процеси диференціації та інтеграції наук, зв'язок дисциплінарних і проблемно-орієнтованих досліджень. Роль нелінійної динаміки синергетики щодо розвитку сучасних уявлень про системи, що історично розвиваються. Глобальний еволюціонізм як синтез еволюційного і системного підходів.

Зближення ідеалів природничого і соціально-гуманітарного пізнання. Проблема гуманітарного контролю в науці та високих технологіях. Екологічна і соціально-гуманітарна експертиза науково-технічних проєктів. Криза ідеалу ціннісно-нейтрального дослідження, проблема ідеологізованої (політизованої науки).

Пошуки нового світорозуміння: глобальний еволюціонізм, синергетика, сучасний холізм у науковій картині світу. Методологічні ідеї філософії структуралізму, феноменології, герменевтики, постмодернізму. Проблема цілісності сучасного наукового знання, кореляції природничих і соціально-гуманітарних досліджень за умов глобальних проблем сучасності.

Наука і моральність: проблеми дискусії. Етичні проблеми сучасної науки. Криза ідеалу ціннісно-нейтрального наукового дослідження.

Етичний кодекс ученого України.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Білецький І. П. Філософія науки: навч. посіб. / І. П. Білецький [та ін.]. – Х.: ХНЕУ, 2005. – 128 с.
2. Добронравова І. С. Філософія та методологія науки: підручник для вищ. навч. закладів. – К.: ВПЦ "Київський університет", 2008. – 223 с.
3. Етичний кодекс ученого України. Затверджено Загальними зборами Національної академії наук України 15 квітня 2009 року // Україна. Наука і культура. – Вип. 35. – 2009. – С.19–23.
4. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посібник для студентів і магістрів усіх спеціальностей / за ред. І. С. Добронравової (ч.1), О. В. Руденко (ч. 2). – К.: ВПЦ «Київський університет», 2018. – 387 с.
5. Ратніков В. С. Історія та філософія науки. Хрестоматія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. III-IV рівнів акредитації / В. С. Ратніков, З. Ю. Макаров. – Вінниця: Нова Книга, 2009. – 416 с.
6. Самардак М. М. Філософія науки. Напрями, теми, концепції: навч. посіб. / Самардак М. М. – К.: Парапан, 2011. – 203 с.
7. Семенюк Е. П. Філософія сучасної науки і техніки: [підручник] / Едуард Семенюк. – Л.: ЛНУ ім. І. Франка, 2012. – 305 с.
8. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. [2-ге вид., стер.] / За ред. Л. В. Губерського. – К., 2009.
9. Birsch D. Philosophical Issues: A Brief Introduction / Douglas Birsch. – New York: McGraw-Hill Higher Ed., 2003.
10. Miller Ed. L. Questions That Matter: An Invitation to Philosophy / Ed. L. Miller, Jon Jensen. [5th ed.]. – New York: McGraw-Hill, Inc., 2004.
11. Stumpf S. E. Philosophy. History and Problems / Samuel Enoch Stumpf, James Fieser. [6th ed.]. – New York: McGraw-Hill / Higher Ed., 2003.

Додаткова:

1. Гадамер Г.-Г. Істина і метод. – К.: Юніверс, 2000. – Т. I. – 464 с.
2. Колесников О. В. Основи наукових досліджень. 2-ге вид. випр. та доп. навч. посіб. – К.: Центр учб. літ-ри, 2011. – 144 с. – Електронний ресурс. Режим доступу: http://www.immsp.kiev.ua/postgraduate/Biblioteka_trudy/OsnjvyMetDoslilKolesnykov2011.pdf
3. Кремень В. Г. Філософія: логос, софія, розум: підручник / В. Г. Кремень, В. В. Ільїн. – К., 2007.
4. Лук'янець В.С. та ін. Науковий світогляд на зламі століть: Монографія. – К.: Вид. ПАРАПАН, 2006. – 288 с.
5. Лук'янець В.С. Світоглядні імплікації науки. – К.: ПАРАПАН, 2004. – 408 с.
6. Лук'янець В.С. та ін. Сучасний науковий дискурс: оновлення методологічної культури: Монографія. – К., 2000. – 304 с.
7. Лутай В. С. Основной вопрос современной философии. Синергетический подход. – К.: Изд. ПАРПАПАН, 2004. – 156 с.
8. Ратников В.С. Фізико-теоретичне моделювання: підстава, розвиток, раціональність. – К.: Наукова думка, 1995. – 247 с.
9. Рубанець О.М. Інформаційне суспільство: когнітивний креатив постнекласичних досліджень: Монографія. – К.: ПАРАПАН, 2006. – 420 с.
10. Чешко В. Ф., Кулиниченко В.Я. Наука, етика, політика: соціокультурні аспекти сучасної генетики. – К.: ПАРАПАН, 2004. – 228 с.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Вступне випробування проводиться у формі усного екзамену. Критерії оцінювання відповіді вступника враховують повноту та правильність відповіді, а також здатність вступника узагальнювати отримані знання; інтерпретувати та оцінювати факти і події; чітко, послідовно та обґрунтовано аргументувати власну відповідь.

Оцінка ECTS	Національна оцінка	
A	90-100	<p>5</p> <p><i>Відмінно</i> – високий рівень володіння теоретичними знаннями й практичними вміннями. Усна відповідь правильна, повна, чітка, логічно послідовна, змістовна й аргументована. Вступник вільно володіє понятійно-категоріальним апаратом філософської науки і грамотно ним користується.</p> <p>Вступник знає основні поняття та теорії філософії науки, зміст основних першоджерел з філософії науки, сучасні підходи до вирішення основних методологічних проблем. Має чітке уявлення про предмет філософії науки, її функції в суспільстві, закономірності виникнення та еволюцію знань, про сутність та форми знання, усвідомлює сутність філософської картини світу та її адекватність сучасним науковим уявленням про навколишній світ, розкриває зміст і сутність основних методологічних підходів і концепцій; виявляє ґрунтовні знання першоджерел, орієнтується в актуальних проблемах філософії науки, системно бачить шляхи їх розв'язання. Детально аналізує та інтерпретує філософські тексти, демонструє здатність розуміти взаємозв'язок і відмінності між філософськими творами, авторами, явищами різних епох, здатність генерувати оригінальні ідеї щодо філософських текстів, контекстів і методологій, аналізує найважливіші досягнення вітчизняної та зарубіжної філософії науки, виявляє власні міркування щодо актуальних проблем філософії науки; вміє критично оцінювати переклади текстів з філософії науки.</p> <p>Вміє самостійно здобувати знання, формулювати філософську проблему і визначати шляхи її розв'язання, вести дискусію з конкретного питання; вміє аналізувати й систематизувати матеріали власних спостережень і наукових досліджень.</p> <p>Виклад матеріалу здійснюється українською літературною мовою. Вступник проявляє творче, критичне мислення, показує навички практичного використання набутих знань у вирішенні дослідницьких завдань.</p>
B	82-89	<p>4</p> <p><i>Добре</i> – достатній рівень оволодіння знаннями навчального матеріалу, вміннями їх практичного застосування. Усна відповідь правильна, повна, чітка, логічна послідовна, змістовна, обґрунтована. Вступник володіє понятійно-категоріальним апаратом філософії науки на достатньому рівні і вміє ним користується; посилається на думки відомих філософів, аналізує, зіставляє, узагальнює, систематизує факти з різних галузей наукового знання.</p>

			<p>Вміє аналізувати тексти з філософії науки та методології, переконливо аргументує власну позицію, узгоджуючи її із загальновідомим ідеями та цінностями. Вільно володіє матеріалом, наводить аргументи на підтвердження своїх думок, використовуючи власний досвід, вільно відповідає на питання, що потребують знання кількох тем. Висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні методологічні підходи, висловлюючи власну позицію щодо них. Виявляє творчі здібності, визначає програму особистої пізнавальної діяльності, самостійно оцінює її результати, робить творчо обґрунтовані висновки. Демонструє належний рівень знання найважливіших досягнень вітчизняної та зарубіжної філософії науки, виявляє ґрунтовні знання першоджерел орієнтується в актуальних проблемах філософії науки, системно бачить шляхи їх розв'язання, але відповіді на деякі питання не є повними та вичерпними.</p> <p>Виклад матеріалу здійснюється українською літературною мовою.</p>
C	74-81	4	<p><i>Добре</i> – середньо-достатній рівень володіння теоретичним матеріалом та готовності до оперування набутими вміннями й навичками. Вступник показав середньо-достатній рівень сформованості наукової підготовленості. Усна відповідь правильна, послідовна, змістовна, але допускаються фактичні помилки, неточності. Вступник володіє понятійно-категоріальним апаратом філософії науки на середньо-достатньому рівні, може ним користуватися. Вступник посилається на думки відомих філософів, вміє правильно провести аналіз концепції чи ідеї, виявляє знання першоджерел, орієнтується в актуальних проблемах теорії та методології наукового знання, однак допускає неточності у викладі фактичного матеріалу. Дає правильне визначення окремих понять з різних методологій, може використовувати теоретичні знання для аналізу деяких проблем, що постають перед філософією науки, ілюструючи відповідь власними прикладами, самостійно формувати власну позицію. Демонструє логічні й обґрунтовані судження, узагальнює й систематизує матеріал у межах кількох тем, вміє самостійно проводити аналіз основних проблем філософії науки. Загалом вступник має чітке уявлення про філософію науки, передумови її виникнення та основні етапи розвитку, її функції в суспільстві, розкриває специфіку різних методологічних підходів.</p> <p>Виклад матеріалу здійснюється літературною мовою.</p>
D	64-73	3	<p><i>Задовільно</i> – середній рівень володіння теоретичними знаннями, практичними вміннями й навичками. Вступник показує середній рівень сформованості підготовленості. Усні відповіді на більшість питань в основному правильні, але неповні, не завжди чіткі, логічні, послідовні, змістовні, допускаються фактичні помилки, неточності. Вступник володіє понятійно-категоріальним апаратом філософії науки на середньому рівні. Загалом володіє теоретичним матеріалом, вміє самостійно викласти окремі положення певних методологічних підходів, аналізувати професійну діяльність науковця та її результати у контексті філософського розуміння світу.</p>

E	60-63	3	<p><i>Задовільно</i> – рівень володіння теоретичним матеріалом практичними вміннями й навичками визначається нижче середнього. Усні відповіді на більшість питань неповні, не завжди чіткі, допускаються фактичні помилки, неточності. Вступник недостатньо мірою володіє понятійно-категоріальним апаратом філософії науки, неспроможний охарактеризувати світоглядні основи методології науки. Знання теоретичного матеріалу з філософії науки, гносеології та методології вітчизняної та зарубіжної філософської думки на різних етапах її розвитку, не підкріплені фактажем.</p> <p>Демонструє початковий рівень володіння матеріалом, відтворює його на репродуктивному рівні, використовуючи примітивні терміни та формулювання. Стисло відповідає на запитання, відтворює незначну частку питання, повторюючи з помилками та пробілами певний матеріал.</p> <p>Вміє за допомогою викладача на репродуктивному рівні викласти основні положення певної концепції, уміє самостійно аналізувати проблеми наукового пізнання.</p>
FX	35-59	2	<p><i>Незадовільно</i> – низький рівень володіння теоретичним матеріалом, практичними вміннями й навичками. Усні відповіді на більшість питань неповні, не завжди чіткі, допускаються грубі фактичні помилки. Вступник має фрагментарні знання про філософію науки, передумови її виникнення та основні етапи розвитку, роль у житті людини і суспільства, допускає суттєві помилки при визначенні основних понять та досить приблизно окреслює методологічні підходи, відповідає на побутовому рівні, тільки на конкретні запитання, іноді може підтвердити думку викладача.</p> <p>Низький рівень володіння здобувачем обсягом і змістом понятійного апарату.</p>
F	1-34	2	<p><i>Незадовільно</i> – низький рівень знань, відсутність знань з основних питань філософії науки та першоджерел, філософсько-методологічної культури, умінь і навичок. Вступник демонструє відсутність сформованості наукової підготовленості, не спроможний дати відповідь на жодне питання білету та на додаткові питання. Не володіє теоретичним матеріалом, не спроможний сформулювати окремі положення певної філософської концепції, самостійно проаналізувати елементарну філософську проблему.</p>

Голова комісії

Микола КОЗЛОВЕЦЬ